

Роз'яснення щодо тарифної політики у сфері теплопостачання

24 серпня 2023 р.

Департамент комунальних послуг, враховуючи у законодавстві зміни, що стосуються сфери теплопостачання, роз'яснює.

Статтею 1 Закону України «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування» було встановлено мораторій на підвищення цін (тарифів) у сфері теплопостачання для всіх для всіх категорій споживачів.

При цьому вказаним Законом передбачено, що суб'єктам господарювання, що здійснюють виробництво та/або транспортування, та/або постачання теплової енергії і надають послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води, щодо яких запроваджено мораторій згідно з частиною першою статті 1 цього Закону, компенсується заборгованість з різниці в тарифах на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії, на теплову енергію, послуги з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води, послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води на умовах та в порядку, визначених Законом України «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення».

27.07.2023 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України», яким внесено зміни, зокрема, до статті 1 Закону України «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування» в частині дії мораторію лише для категорії споживачів «населення».

Відтак, в подальшому до усіх споживачів (крім населення) мають застосовуватися економічно обґрунтовані тарифи на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води.

Враховуючи те, що на законодавчому рівні заборона щодо підвищення тарифів залишається лише щодо категорії споживачів «населення», заборгованість з різниці в тарифах в частині усіх інших споживачів не може в подальшому розраховуватися, підтверджуватися та відшкодовуватися з державного бюджету.

З метою узгодження норм законодавства, Мінінфраструктури розроблено проєкт Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання кредиторської заборгованості підприємств тепло-, водопостачання та водовідведення», яким передбачено зміни до статті 4

Закону України «Про заходи, спрямовані на врегулювання заборгованості теплопостачальних та теплогенеруючих організацій та підприємств централізованого водопостачання і водовідведення» в частині підтвердження з 1 жовтня 2023 року обсягу заборгованості з різниці в тарифах лише в частині категорії споживачів «населення».

Найближчим часом вказаний проект Закону буде направлено на погодження до зацікавлених органів.

За вимогами Порядку формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з постачання теплової енергії і постачання гарячої води, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2011 р. № 869 «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на комунальні послуги» (далі - Порядок) передбачено обов'язковий щорічний перегляд тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з постачання теплової енергії і постачання гарячої води та їх структури.

Так, суб'єкти господарювання (ліцензіати) зобов'язані щорічно подавати уповноваженому органу заяву і розрахунки тарифів на теплову енергію (у т.ч. її виробництво, транспортування, постачання), послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води на планований період з метою їх встановлення (до початку опалювального періоду) на рівні економічно обґрунтованих витрат (пункти 11, 57, 96, 98 Порядку).

Відповідно до пункту 5 Порядку:

планований період - період тривалістю 12 місяців, на який формуються та встановлюються тарифи (з 1 жовтня до 30 вересня, а для суб'єктів господарювання, що вперше встановлюють тарифи, - інший період, узгоджений з уповноваженими органами, тривалістю 12 місяців);

строк дії тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з постачання теплової енергії і постачання гарячої води - період часу, на який уповноваженим органом встановлено тарифи та протягом якого такі тарифи застосовуються до споживачів.

Статтею 20 Закону України «Про теплопостачання» передбачено, що тарифи повинні враховувати собівартість теплової енергії і забезпечувати рентабельність суб'єкта господарювання.

Також відповідно до статті 12 Закону України «Про ціни і ціноутворення» державні регульовані ціни повинні бути економічно обґрунтованими (забезпечувати відповідність ціни на товар витратам на його виробництво, продаж (реалізацію) та прибуток від його продажу (реалізації)).

Установлення Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування державних регульованих цін на товари в розмірі, нижчому від економічно обґрунтованого розміру, без визначення джерел для відшкодування різниці між такими розмірами за рахунок коштів відповідних бюджетів не допускається і може бути оскаржено в судовому порядку (стаття 15 Закону України «Про ціни і ціноутворення»).

Таким чином, у випадку встановлення органом місцевого самоврядування для відповідної категорії споживачів (крім населення) тарифів на теплову енергію, послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води нижче за економічно обґрунтований рівень, компенсація різниці в тарифах має здійснюватися виключно з місцевого бюджету.

Водночас зазначаємо, що для категорії споживачів «населення» суб'єкт господарювання у сфері теплопостачання також подає відповідні розрахунки тарифів для їх встановлення до уповноваженого органу.

Орган місцевого самоврядування приймає рішення про встановлення економічно обґрунтованого розміру тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, тарифів на послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води, що розраховані для населення з визначеним строком дії цих тарифів, а також встановлює тарифи, що застосовуватимуться до цієї категорії споживачів, а саме на рівні тарифів, що застосовувалися до населення станом на 24.02.2022 (відповідно до вимог пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2022 № 502 та статті 1 Закону України «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування»).

За таких умов, необхідно розмежовувати поняття «встановлення» та «застосування» тарифів.

Окремо звертаємо увагу, що до рішення про встановлення тарифів обов'язково додається структура тарифів.

Згідно з пунктом 6 Порядку тарифи на виробництво, транспортування та постачання теплової енергії формуються для споживачів на підставі економічно обґрунтованого розподілу витрат, пов'язаних із провадженням певного виду ліцензованої діяльності.

Пунктом 21¹ Порядку передбачено, що у разі дії Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу щодо особливостей постачання природного газу виробникам теплової енергії та бюджетним установам планування витрат на придбання природного газу для виробництва теплової енергії для цілей формування тарифів здійснюється ліцензіатом згідно з умовами зазначеного Положення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2023 № 896 продовжено дію Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу щодо особливостей постачання природного газу виробникам теплової енергії та бюджетним установам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2022 р. № 812 (далі - Положення).

Додатком до Положення визначено для виробників теплової енергії ціни природного газу, а саме:

- 7 420 гривень (з ПДВ) за 1000 куб. метрів газу для обсягу I -фіксованого (населенню та/або постачання теплової енергії як товарної продукції для зазначених потреб);

- 16 390 гривень (з ПДВ) за 1000 куб. метрів газу для обсягу III-фіксованого (бюджетним установам/організаціям та релігійним організаціям, закладам охорони здоров'я державної власності (казенні підприємства та/або державні установи тощо), закладам охорони здоров'я комунальної власності (комунальні некомерційні підприємства та/або комунальні установи, та/або спільні комунальні підприємства тощо), підприємствам, установам та організаціям, що перебувають в управлінні Державного управління справами, та/або постачання теплової енергії як товарної продукції для зазначених потреб).

Для обсягу II (розраховується як різниця між загальним обсягом відбору/споживання природного газу виробником теплової енергії та сумою обсягів I-фіксованого, III-фіксованого, та обсягу, що використовується з метою забезпечення безпеки постачання електричної енергії відповідно до Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2022 р. № 222) з 1 вересня 2023 року ціна визначатиметься щомісячно за формулою, наведеною у пункті 4 додатка до Положення.

При цьому з метою формування тарифів на теплову енергію виробником теплової енергії використовується ціна природного газу обсягу II (інші споживачі, потреби яких не задовольняються відповідно до обсягу I та обсягу III) на рівні 16 390 гривень (з ПДВ) за 1000 куб. метрів газу (пункт 4 додатка до Положення).

За таких умов, звертаємо увагу, що особливості нарахування (визначення) плати за теплову енергію, послуги з постачання теплової енергії та постачання гарячої води у зв'язку із щомісячною зміною ціни природного газу, що використовується для виробництва теплової енергії та надання комунальних послуг для потреб відповідної категорії споживачів, визначено:

пунктами 47-49 Правил користування тепловою енергією, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 р. № 1198;

пунктами 59-61 Правил надання послуги з постачання теплової енергії, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 830;

пунктами 59-61 Правил надання послуги з постачання гарячої води, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2019 р. № 1182.

Окремо інформуємо, що Порядок розгляду органами місцевого самоврядування розрахунків тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, а також розрахунків тарифів на комунальні послуги, поданих для їх встановлення, затверджено наказом Мінрегіону 12.09.2018 № 239, який зареєстровано у Міністерстві юстиції України 18

жовтня 2018 р. за № 1172/32624 (із змінами, внесеними наказом
Мінінфраструктури від 30.06.2023 № 558).
